

Román
podle
skutečného
příběhu

CILČINA

CESTA

POKRAČOVÁNÍ
BESTSELLERU
TATÉR
Z OSVĚTIMI

HEATHER MORRISOVÁ

Tatér z Osvětimi: Cilčina cesta

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Heather Morrisová

Tatér z Osvětimi: Cilčina cesta – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

HEATHER MORRISOVÁ

CILČINA CESTA

CPress
Brno, 2019

CILČINA CESTA

Heather Morrisová

Překlad: Vladimír Fuksa

Jazyková korektura: Martina Mojzesová, Kateřina Komárková

Odpovědná redaktorka: Hana Hozová

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Mapa Evropy: Sophie McDonnell

Text copyright © 2019 by Heather Morris

Originally published in the English language as Cilka's Journey, an imprint of Bonnier Books UK.

The moral rights of the author and illustrator have been asserted.

Translation © Vladimír Fuksa, 2019

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-264-2813-8

ISBN e-knihy 978-80-264-2947-0 (1. zveřejnění, 2019)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2019 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 36 397.

© Albatros Media a. s., 2019. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

 ALBATROS MEDIA

*Věnuji svým vnoučatům Henrymu, Nathanovi,
Jackovi, Rachel a Ashtonovi.*

*Nikdy nezapomeňte na odvahu, lásku a naději, kterou
nám darovali ti, kteří přežili, i ti, kteří nepřežili.*

Tato kniha je napsána na základě toho, co jsem se dozvěděla od La-lea Sokolova, tatěra z Osvětimi, z jeho vyprávění o Cecílii „Cilce“ Kleinové, kterou poznal v Osvětimi-Březince, ze vzpomínek dalších lidí, kteří ji znali, a také při mém dalším bádání. Přestože kniha spojuje fakta a reportážní záznamy se zážitky žen přeživších holocaust a těch, které byly po skončení druhé světové války poslány do sovětských gulagů, stále je to román a nezahrnuje všechna fakta z Cilčina života. Kromě toho v něm vystupuje směs různých postav. Některé jsou inspirovány skutečnými osobami, v některých se spojují charaktery více lidí, další jsou zcela smyšlené. Tuto strašlivou epochu našich dějin popisuje mnoho faktografických dokumentů a zájemcům doporučuji, aby si je našli.

Pro další informace o Cecílii Kleinové a její rodině i o systému gulagů přejděte na konec knihy. Doufám, že další podrobnosti o Cilce i o těch, kteří ji znali, se objeví po vydání tohoto románu.

KAPITOLA 1

Koncentrační tábor Osvětim
27. ledna 1945

Cilka zírala na vojáka, který stál před ní. Patřil k armádě, která právě vstoupila do tábora. Říkal jí něco rusky, potom německy. Voják se nad osmnáctiletou dívkou tyčil jako věž. „*Du bist frei.*“ Jsi volná. Nebyla si jistá, jestli jeho slovům dobře rozumí. S Rusy se zatím setkávala jenom v táboře. Byli vyhublí, vyhladovělí. Váleční zajatci.

Je možné, že existuje svoboda? Opravdu ten zlý sen skončil?

Když neodpovídala, voják se k ní sklonil a položil jí dlaně na ramena. Ucukla.

Voják ruce rychle stáhl. „Promiň, nechtěl jsem tě polekat,“ pokračoval v lámané němčině. Pak zakroutil hlavou, jako by usoudil, že mu nerozumí. Jen lehce mávl rukou a pomalu zopakoval: „Jsi volná. Jsi v bezpečí. Jsme sovětská armáda a chceme vám pomoci.“

„Rozumím,“ zašeptala Cilka a přitáhla si kabát zakrývajícím její útlé tělo.

„Ty rozumíš rusky?“

Cilka přikývla. V dětství se naučila východoslovanský dialekt, rusínštinu.

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se voják vlídně.

Cilka se mu podívala do očí a nahlas řekla: „Jmenuji se Cecílie Kleinová, ale přátelé mi říkají Cilka.“

„Krásné jméno,“ řekl. Bylo to zvláštní, dívat se na pohledného muže, který nepatřil mezi její věznitele. Do těch jasných očí, na buclaté tváře, na rovné vlasy deroucí se zpod čepice. „Odkud jsi?“

Vzpomínky na minulý život už jí vybledly, rozmazaly se. Občas ji až zbolelo, když si uvědomila, že někdy existoval jiný život, s rodinou v Bardejově.

„Jsem z Československa,“ řekla chraplavě.

Koncentrační tábor Osvětim-Březinka
Únor 1945

Cilka seděla v bloku, co nejbliž u trochu hřejících kamínek. Už věděla, že si jí všimli. Ostatní fyzicky zdatné ženy – včetně jejích kamarádek – vyhnali esesáci před několika týdny z tábora. Zůstaly tam jen vězeňkyně vychrtlé na kost, nemocné nebo děti. A s nimi také Cilka. Všichni měli být zastřeleni, ale ve spěchu, aby se dostali co nejdříve pryč, je nacisté zanechali vlastnímu osudu.

K vojákům se přidali jiní důstojníci, agenti kontrarozvědky, zasllechla Cilka. Nebyla si však jistá, co to znamená. Měli vyřešit situaci, na niž obyčejní vojáci nebyli cvičeni. Sovětská agentura se měla postarat o udržení pořádku, zejména pokud by se objevily nějaké hrozby sovětskému státu. Jejich úkolem bylo vyslechnout všechny vězně, zjistit, proč byli vězněni a zejména jestli někteří během věznění kolabovali nebo spolupracovali s nacisty. Příslušníci ustupující německé armády byli považováni za nepřátele Sovětského svazu a každý, kdo s nimi přišel do bližšího styku, byl automaticky považován za nepřítele SSSR.

Do bloku vstoupil voják. „Pojď se mnou,“ řekl a ukázal na Cilku. Popadl ji za pravou paži a násilím ji zvedl. Uběhlo už několik týdnů a všichni si zvykli, že někoho odvádějí k výslechu. A teď přišla řada

na Cilku. Bylo jí devatenáct let a měla jedinou naději: oni pochopí, že chtěla-li přežít, musela dělat to, co dělala. Jiná možnost nebyla. Jedině smrt. Mohla jen doufat, že se brzy bude moci vrátit domů, do Československa, a naučit se, jak žít dál.

Když ji přivedli do budovy velitelství sovětské armády, Cilka se pokusila usmát na čtyři muže sedící u protější stěny místnosti. Byli tu proto, aby trestali její kruté věznitele, ne ji. To je dobře, nikdo už nebude umírat. Muži její úsměv neopětovali. Všimla si, že nosí trochu jiné uniformy než vojáci venku. Měli modré nárameníky a čepice, které ležely na stole před nimi, byly stejně modré s červeným pruhem.

Jeden z nich se nakonec přece jen usmál a laskavým hlasem řekl:

„Řeknete nám své jméno?“

„Cecilie Kleinová.“

„A odkud jste, Cecilie? Země a město.“

„Jsem z Bardejova v Československu.“

„Datum vašeho narození?“

„Sedmnáctého března 1926.“

„Jak dlouho jste tady?“

„Přišla jsem 23. dubna 1942, těsně po šestnáctých narozeninách.“

Agent se odmlčel a prohlížel si ji.

„To je dlouho.“

„Tady úplná věčnost.“

„A co jste tu od dubna 1942 dělala?“

„Přežívala.“

„Ano, ale jak jste to dělala?“ Naklonil k ní hlavu. „Nezdá se, že byste moc hladověla.“

Cilka neodpověděla. Jen její ruka zabloudila k vlasům, které si před časem, když její kamarádky odvedli z tábora, sama ostříhala.

„Pracovala jste?“

„Snažila jsem se přežít.“

Čtyři muži se na sebe podívali. Jeden z nich vzal list papíru, a než promluvil, předstíral, že čte.

„Máme o vás hlášení, Cecílie Kleinová. Údajně jste přežila tak, že jste se prostituovala s nepřitelem.“

Cilka nic neřekla. Jen ztěžka polkla, přeskakovala pohledem z jednoho muže na druhého a snažila se pochopit, co říkají a co čekají, že jim odpoví.

Promluvil další: „Jednoduchá otázka. Šoustala jste s nacisty?“

„Oni byli mí nepřátelé. Věznili mě tady.“

„Ale šoustala jste s nacisty? Dozvěděli jsme se, že ano.“

„Jako mnozí jiní jsem musela dělat všechno, co mi mí věznitelé poručili.“

První agent vstal. „Cecílie Kleinová, pošleme vás do Krakova, tam bude rozhodnuto o vašem osudu.“ Teď už se na ni nepodíval.

„Ne,“ řekla Cilka a vstala. To přece není možné. „To mi nemůžete udělat. Mě tady věznili!“

Jeden z mužů, který dosud nepromluvil, se tiše zeptal: „Umíte německy?“

„Ano, trochu. Byla jsem tu tři roky.“

„Dozvěděli jsme se, že umíte i jiné jazyky, přestože jste z Československa.“

Cilka neprotestovala. Jen se zamračila. Nechápala, co to má znamenat. Některé jazyky se učila ve škole a další pochytila tady.

Muži se na sebe znovu podívali.

„Vaše znalost jiných jazyků nás vede k přesvědčení, že jste špionka, ochotná předávat informace komukoli, kdo za ně zaplatí. V Krakově se to vyšetří.“

„Můžete očekávat dlouhý trest nucených prací,“ řekl první důstojník.

Cilka chvíli nereagovala. Až když ji stejný voják, který ji sem přivedl, popadl za loket a vlekl pryč, začala křičet, že je nevinná.

„Nutili mě, znásilňovali! Ne! Prosím!“

Vojáci však nereagovali. Jako by ji neslyšeli. Přešli k dalšímu člověku.

Věznice Montelupich, Krakov, červenec 1945

Cilka se choulila v koutě vlhké, páchnoucí cely. Jen stěží vnímala, jak plyne čas. Dny, týdny, měsíce.

S ostatními ženami nemluvila. Když některá promluvila a strážníci to slyšeli, vytáhli ji z cely a vrátila se s modřinami a roztrhanými šaty. Mlč, buď co nejméně nápadná, říkala si, než se dozvíš, co se děje a co bys měla dělat nebo říkat. Utrhla si pruh látky ze šatů a ovázala si jím ústa a nos, aby aspoň trochu zmírnila pach lidských výkalů, vlhkosti a plísně.

Jednoho dne ji vyvedli z cely. Byla zesláblá hladem a vyčerpaná snahou udržet si ostražitost a postavy strážných, stěny a podlahy jí připadaly jako nehmotné, jako ve snu. Stála v zástupu s dalšími vězni na chodbě a pomalu se sunula ke dveřím. Na chvíli se opřela o teplou, suchou stěnu. Na chodbách se kvůli strážným topilo, v celách však ne. A přestože venku bylo nejspíš příjemně, věznice v noci nasála chlad a ten tam pak vydržel celý další den.

Když na ni přišla řada, vstoupila do místnosti. Za stolem seděl nějaký důstojník. Jeho tvář zalévalo nazelenalé světlo stolní lampy. Důstojník u dveří jí naznačil, aby přistoupila ke stolu, a podíval se na list papíru.

„Cecilie Kleinová?“

Cilka se rozhlédla. Byla v místnosti sama se třemi statnými muži. „Ano.“

Znovu se podíval do papírů a začal číst. „Jste usvědčena ze spolupráce s nepřítelem jako prostitutka a také jako špionka. Jste odsouzena k patnácti letům nucených prací.“ Papír podepsal. „Podepište zde, že jste rozuměla.“

Cilka rozuměla všemu, co jí důstojník řekl. Mluvil německy, ne rusky. Uvažovala, jestli to není nějaký trik. V zádech cítila pohledy mužů u dveří. Věděla, že musí něco udělat. Zdálo se jí však, že nemá jinou možnost než splnit to, co se po ní chce.

Muž otočil papír a ukázal na tečkovanou čáru. Písmena nad ní byla rusky, v azbuce. Znovu, stejně jako ve svém mladém věku, neustále zjišťovala, že má jen dvě možnosti: nabízenou trnitou cestu, nebo smrt.

Důstojník jí podal pero a pak se znuďeně podíval ke dveřím. Čekal na dalšího v řadě. Dělal jen svou práci.

Cilka chvějící se rukou podepsala.

Teprve když ji vyvedli z věznice a strčili na nákladní auto, si uvědomila, že zima je pryč, jaro jako by ani nebylo a teď je léto. Teplé slunce působilo na její prokřehlá, stále živá tělo jako balzám, ale bodalo ji do očí. Než si stačila zvyknout, nákladák zastavil. Před sebou spatřila železniční vagon, červeně natřený dobytčák.

KAPITOLA 2

Vlak na trati do gulagu ve Vorkutě,
160 km za polárním kruhem, červenec 1945

Podlaha uzavřeného vagonu byla pokryta slámou a každá z vězeňkyň se snažila najít kousek místa, kde by se dalo sedět. Starší ženy naříkaly, děti kňouraly. Zvuky trpících žen... – Cilka doufala, že tohle už nikdy neuslyší. Vlak stál dlouhé hodiny na nádraží a v horku se jeho vnitřek proměnil v rozpálenou pec. Kbelík s vodou pro všechny byl brzy prázdný. Děti stále zoufaleji plakaly. Staré ženy se už jen v jakémsi transu kývaly ze strany na stranu. Cilka se opřela o stěnu a lapala po vzduchu, jenž pronikal úzkými škvírami mezi prkny. Nějaká žena se o ni z boku opřela zády. Cilka ji prudce odstrčila koleny, ale pak to nechala být. Prát se o místo, které stejně neexistuje, nemělo smysl.

Když sebou vlak poprvé škubl, byla už noc. Lokomotiva se snažila odtáhnout bůhví kolik vagonů pryč z Krakova, pryč od jakékoli naděje na návrat domů.

Při čekání, když seděla v bloku *tam*, si snad jen jednou připustila záblesk naděje. Ale neměla se o to ani pokoušet. Jejím osudem byl trest. Možná si ho zasloužila. Když pak ale vlak nabral rychlost, zapřísáhla se, že už nikdy, nikdy neskončí v nějakém bloku 25.

Přece musí být i jiný způsob, jak přežít, než jen přihlížet umírání.

Dozví se někdy, jestli se její kamarádky, vyhnané na pochod z tábora, dostaly do bezpečí? Určitě ano.

Rytmus kol ukolébal děti ke spánku, ticho však náhle prořízl nářek mladé matky s vyhladovělým dítětem v náručí. Bylo mrtvé.

Cilka přemýšlela, co ty ženy provedly, že musely skončit tady. Jsou to také židovky? Ženy ve věznici – jak pochopila z jejich rozhovorů – většinou židovky nebyly. Říkala si, kam je vezou. A pak jako zázrakem usnula.

Vlak prudce zabrzdil a cestující se svalili. Sráželi se hlavami, končetiny se proplétaly a všichni křičeli bolestí. Cilka se dokázala přidržet ženy, která se o ni v noci opírala.

„Jsme tady,“ řekl někdo. Ale kde to je, to „tady“?

Cilka slyšela, jak se vepředu otvírají dveře vagonů, ale nikdo nevystupoval. A pak se prudce otevřely i jejich dveře. Ostré slunce znovu udeřilo Cilku do očí.

Venku stáli dva muži. Jeden podal do natahujících se rukou kbelík s vodou. Ten druhý hodil dovnitř pár bochníků chleba. Pak se dveře zase s bouchnutím zavřely. Všechny znovu obklopilo šero. Ženy se začaly prát o chléb. Tohle znala Cilka velmi dobře. Křik sílil, dokud nevstala postarší žena a nezvedla ruce. Neřekla nic, ale její postoj dokonce i v té polotmě zapůsobil. Všichni zmlkli.

„Rozdělíme se,“ řekla rozhodně. „Kolik máme bochníků?“ Zvedlo se pět rukou.

„Nejdřív dejte dětem a my se podělíme o zbytek. Ten, na koho se nedostane, bude příště jíst první. Souhlasíte?“ Ženy, které měly chléb, jej začaly lámat na menší kousky a podávaly je matkám. Na Cilku nezbylo. Rozzlobilo ji to. Nevěděla, jestli je dobré dávat jídlo dětem, kdyby to tam, kam jedou, mělo být stejné jako *tam*, kde

byla. Bylo by to zbytečné. Přitom si uvědomila, jak strašná je to myšlenka.

Vlak několik hodin stál. Ženy a děti znovu zmlkly.

Ticho narušil výkřik jakési dívky. Ostatní kolem ní se ji snažily utišit a zjistit, co se děje. Ona jen vzlykala a zvedla krví potřísněnou ruku. Cilka to zahlédla v mihotavém světle pronikajícím škvírami ve stěně vagonu.

„Umírám!“

Žena těsně vedle dívky se podívala na její zakrvácené šaty.

„Dostala měsíčky,“ řekla. „Nic jí není, neumírá.“ Dívka však vzlykala dál.

Děvče sedící u Cilčiných nohou, o trochu mladší než ona a v podobných letních šatech, se zvedlo a zavolalo: „Jak se jmenuješ?“

„Aňa,“ zašeptala dívka.

„Aňo, já jsem Josja. Postaráme se o tebe,“ řekla a rozhlédla se po vagonu. „Že ano?“

Ženy souhlasně přikývly.

Jedna z žen vzala dívčinu tvář do dlaní a otočila ji k sobě.

„Ty jsi ještě měsíčky neměla?“

Dívka zakroutila hlavou. Postarší žena si ji přitiskla k hrudi, kolébala ji, konejšila.

„Neumíráš. Stáváš se ženou.“

Některé ženy si už utrhyly kusy látky z oblečení, pruhy z lemu šatů, a poslaly je ženě pečující o dívku.

Vlak sebou cukl a Josja žuchla na podlahu. Přitom se lehounce zahihňala. Cilka se nedokázala ovládnout a zasmála se také. Jejich pohledy se setkaly. Josja byla trochu podobná její kamarádce Gitě. Tmavé obočí a řasy, malá, hezká ústa.

Po dlouhých hodinách vlak opět zastavil. Znovu jim strčili do vagonu vodu a chléb. Opět je spočítali a mladá matka musela mrtvého kojence předat vojákům. Nedovolili jí vystoupit, aby mohla být se svým zemřelým dítětem. Dveře se zabouchly. Zmlkla a odplazila se do rohu.

Cilka si všimla, že Josja všechno pozorně sleduje s rukou před ústy. „Ty jsi Josja, že?“ zeptala se Cilka dívky, která se o ni opírala, když nastoupily do vagonu. Mluvila na ni polsky, zaslechla, že mluví tímto jazykem.

„Ano.“ Josja se pomalu otočila, až seděly proti sobě.

„Já jsem Cilka.“

Jejich rozhovor jako by povzbudil i ostatní ženy. Cilka slyšela, jak se ptají svých sousedek na jména, a vagon brzy zaplnilo šeptané brebentění. Ženy se podle jazyků postupně přemístily a vznikly hloučky podle národností. Vyměňovaly si své příběhy. Jedna žena byla obviněna, že nacistům ve své pekárně v Polsku prodávala chléb. Další sebrali za to, že překládala německou propagandu. Jinou zavřeli nacisté, a pak byla obviněna, že jim sloužila jako vyzvědačka. Když si ženy sdělovaly, jak se dostaly do těchto nesnází, mezi slzami někdy kupodivu vybuchl smích. Některé ženy tvrdily, že vlak jede do pracovního tábora, nikdo ale nevěděl do kterého.

Josja řekla Cilce, že je z Krakova a je jí šestnáct let. Cilka už už otvírala ústa, aby Josje také sdělila, kolik jí je a odkud pochází, ale než stačila promluvit, žena sedící nedaleko hlasitě řekla: „Já vím, proč tu je.“

„Nech ji být,“ ozvala se statná postarší žena, ta, která navrhla, aby si chléb dělily.

„Viděla jsem ji, měla na sobě kožich, v zimě, když my jsme umíraly mrazem.“

Cilka mlčela. V týlu ucítila podivný žár. Zvedla hlavu a zadívala se na „žalobnici“. Ten pohled žena nevydržela. Cilce byla povědomá. Že by to byla také jedna z těch, které v Březince vydržely dlouho? Neměla třeba pohodlnou práci v teple, v administrativní budově?

„A ty, když ji chceš obviňovat,“ řekla postarší žena, „proč jsi vlastně tady, v tomhle luxusním vagonu, a jedeš s námi na letní dovolenou?“

„Nic jsem neudělala,“ zazněla nepřesvědčivá odpověď.

„Nikdo nic neudělal,“ řekla Josja rozhodně ve snaze bránit novou přítelkyni.

Cilka zatnula zuby a k té, co ji před chvílí osočila, se otočila zády.

Na tváři cítila Josjin vlídný, uklidňující pohled. Pokusila se o slabý úsměv a pak otočila hlavu ke stěně, zavřela oči a snažila se zastavit náhlý příval vzpomínek na Schwarzhubera, velitele Březinky, jenž nad ní stál v té malé místnosti, rozepínal si opasek a ona při tom přes stěnu slyšela nářek žen.

* * *

Během další zastávky dostala svůj příděl jídla i Cilka. Instinktivně snědla jen polovinu a zbytek si zastrčila pod šaty. Rozhlédla se v obavách, že ji možná někdo viděl a pokusí se jí chléb vzít. A pak se zase otočila ke stěně a zavřela oči.

Kupodivu se jí podařilo usnout.

Když se probudila, polekala ji Josja. Dívala se přímo na ni. Josja zvedla ruku a dotkla se Cilčiných kraťounkých vlasů.

„Máš hezké vlasy,“ řekla Josja smutným, unaveným hlasem.

Cilka se také dotkla Josjiných hrubě sestříhaných vlasů.

„Ty taky.“

Cilku ve věznici nedávno oholili a odšvihili. Byla na to zvyklá, *tam* to zažila a viděla mnohokrát, ale tušila, že pro Josju to byla novinka.

Ve snaze změnit téma se zeptala: „Jsi tu s někým?“

„S babičkou.“

Cilka sledovala Josjin pohled. Směřoval k té statné postarší ženě, která nedávno promluvila a stále objímala Aňu. Cilka se na obě upřeně zadívala. Kývnutím se pozdravily.

„Možná bys měla jít blíž k ní,“ řekla Cilka.

Tam, kam jedou, starší ženy dlouho nepřežijí.

„Asi bych měla. Možná je vystrašená.“

„To máš pravdu. Taky se bojím,“ řekla Cilka.

„Vážně? Nevypadáš na to.“

„Ale ano. Kdyby sis chtěla zase popovídat, budu tady.“

Josja se opatrně propletla mezi ženami a došla k babičce. Cilka se dívala na paprsky světla vnikající do vozu. Když viděla a cítila, jak se ženy posouvají a uhýbají, aby udělaly místo její nové přítelkyni, lehce se usmála.

* * *

„Už je to devět dní, myslím. Počítám to. Jak dlouho ještě?“ zamumlala Josja jakoby do prázdna.

Ve vagonu přibývalo volného místa. Cilka počítala, kolik žen zemřelo na nemoci, hlad nebo zranění z předchozích výsledků. Vždycky když vlak zastavil a dostaly chléb a vodu, vynesli také mrtvá těla. Jedenáct dospělých, čtyři děti. Občas jim dovnitř s okoralými kusy chleba hodili i trochu ovoce. Cilka viděla, jak matky v ústech zvláčňují tvrdý chléb pro děti.

Josja teď ležela schoulená vedle Cilky s hlavou položenou v jejím klíně. Spala přerušovaně, budila se. Cilka tušila, jaké obrazy se jí honí hlavou. Před několika dny zemřela její babička. Zdálo se, že je

silná a odolná, pak ale začala kašlat, pořád víc a víc. Třásla se, odmítala přiděly jídla. A potom kašel ustal.

Když babiččino tělo hodili čekajícím strážným, Cilka sledovala Josju mlčky stojící u dveří vagonu. Cilka přitom pocítila fyzickou bolest, tak silnou, že se nedokázala nadechnout. Nevydala však ani hlásku, neukápala jí ani jedna slza.

Osvětim, 1942

Stovky dívek ženou za horkého letního dne z Osvětimi do Březinky. Čtyři kilometry. Je to pomalý, namáhavý pochod pro mnohé, které mají nepadnoucí boty nebo – což je horší – jdou bosy. Když procházejí pod mohutným cihlovým obloukem, spatří stavbu bloků. Muži, kteří tam pracují, se zastaví a s hrůzou hledí na příchozí. Cilka a její sestra Magda jsou v Osvětimi už asi tři měsíce, pracují s dalšími dívkami ze Slovenska.

Sešly z hlavní cesty a pokračují středem tábora do oploceného místa s několika dokončenými budovami; další jsou rozestavěné. Tam se zastaví a pak musejí stát v zástupu. Slunce do nich pere snad celé hodiny.

Vzadu je slyšet jakýsi rozruch. Cilka se ohlédne ke vchodu do ženského tábora. Blíží se odtamtud vysoký důstojník s doprovodem a prochází podél řady dívek. Většinou mají sklopené hlavy. Cilka ne. Chce vidět, kdo je tak pečlivě chráněn před skupinou neozbrojených, bezbranných dívek.

„Herr Obersturmführer,“ vítá jeden ze strážných důstojníka. „Budete dnes dohlížet na selekci?“

„Budu.“

Důstojník Schwarzhuber pokračuje v chůzi kolem zástupu dívek a žen. Když míjí Cilku a Magdu, na okamžik se zastaví. Pak dojde

ke konci řady, otáčí se a jde zpátky. Občas svou hůlkou některé dívce zvedne bradu.

Už se blíží. U Cilky se zastaví. Magda stojí za ní. Zvedá hůlku. Cilka ho předběhne a vztyčí hlavu, dívá se mu zpříma do očí. Snaží se zaujmout jeho pozornost, aby si nevšiml sestry. Schwarzhuber sáhne Cilce po levé paži, jako by se chtěl podívat na blednoucí vytetované číslo. Cilka slyší, jak se Magda za ní zhluboka nadechuje. Esesák pouští Cilčinu ruku, vrací se k čelu zástupu a Cilka vidí, že hovoří s důstojníkem SS.

* * *

Znovu je třídí. Doleva, doprava. Srdce buší, těla se chvějí strachem. Cilka a Magda patří mezi vyvolené, mohou žít další den. Stojí teď ve frontě na bolestivé značkování. Budou jim znovu tetovat čísla, aby už nikdy nevybledla. Stojí blízko sebe, ale nedotýkají se, přestože zoufale touží se navzájem utěšit. Při čekání si šeptají povzbudivá slova i věty plné otázek.

Cilka počítá, kolik dívek stojí před ní. Pět. Brzy už přijde na řadu a po ní Magda. Znovu nastaví levé předloktí někomu, kdo jí do kůže vbodá rozmazané modré číslice. Poprvé ji ocejchovali před třemi měsíci, když přišla do Osvětimi, a teď znovu, protože byla vybrána do nového tábora: Osvětim II-Březinka. Začíná se trást. Je léto, slunce pálí. Bojí se bolesti, kterou brzy podstoupí. Tehdy poprvé leknutím vykřikla. Tentokrát sama sebe přesvědčuje, že musí mlčet. Přestože je jí pouhých šestnáct let, už dávno se nechová jako dítě.

Vyhledne ze zástupu dívek a spatří ho. Je to Tätowierer. Dívá se do očí dívce, jejíž paži drží. Vidí ho, jak si přikládá k ústům prst. Psst. Dívka se na něj usmívá. Když pak odchází, on se podívá na zem a potom zase na ni. Pak uchopí paži další dívky v zástupu a už nevidí, že ta předchozí se za ním ohlédlá.

Čtyři. Tři. Dva. Jedna. Už je na řadě. Ještě se rychle a konejšivě ohlédne na Magdu a pak udělá krok vpřed. Stojí před Tätowiererem s levou paží spuštěnou podél těla. Ten po ní sáhne a jemně ji zvedá. Je překvapena, jak se tomu paže brání, skoro jako by nebyla její. To ho přiměje, aby se jí zadíval do očí. Cilka ví, že Tätowierer v nich uvidí zlobu a znechucení z toho, že bude znovu poskvrněna.

„Promiň, promiň,“ šeptá jí vlídně. „Dej mi ruku, prosím.“

Chvilé ticha. Nepokouší se jí dotknout. Cilka zvedne paži směrem k němu.

„Děkuji,“ naznačuje ústy Tätowierer. „Hned to bude.“

Cilce z kůže prýští krev, i když ne tolik jako minule. Zašeptá: „Buď na mou sestru hodný.“ A pak odchází, co nejpomaleji, aby ji Magda stačila dohnat. Zvědavě se rozhlíží po dívce, která stála ve frontě před ní a která se ohlédla za Tätowiererem, a za chvíli ji zahlédne – stojí ve frontě o pět míst před ní. Přidá se k ní a dalším, které čekají, až je uvedou do bloku číslo 29, jejich nového „domova“. Dívku si pečlivě prohlíží. Dokonce i s oholenou hlavou a v pytlovitých šatech, které halí všechny její křivky – nebo spíš její bývalé křivky –, je krásná. V jejích velkých temných očích není ani známka té beznaděje, jakou Cilka tak často vídá u jiných. Chce vědět, kdo je ta dívka, na niž se Tätowierer tak upřeně díval. Brzy se k Cilce přidá Magda s tváří zkřivenou bolestí z tetování. Strážní na ně teď zrovna nevidí, Cilka sevře sestře ruku.

Toho večera si dívky v bloku 29 najdou místo na palandách, které sdílejí s několika dalšími. Opatrně se navzájem vyptávají: „Odkud jsi?“ Cilka se dozví, že ona dívka se jmenuje Gita. Pochází z jedné vesnice na Slovensku, nedaleko od Cilčina a Magdina rodného Bardejova. Gita seznámí Cilku a Magdu se svými kamarádkami, Danou a Ivankou.

Druhý den po nástupu pošlou dívky na práci. Cilku oddělí. Nejde jako ostatní do Kanady, kde budou třídit věci, šperky a cennosti, které si do Osvětimi přivezli vězni, a většinu pak připraví k odvozu do Německa. Cilka je místo toho – na zvláštní žádost – vyslána na práci v administrativní budově.

KAPITOLA 3

Gulag Vorkuta

Teplota klesala. Nebyla to náhlá, ale spíše postupná změna. Cilka to zaznamenala v noci, když se všechny začaly víc choulit k sobě. Neví, který je zrovna měsíc, pouze odhaduje, že asi srpen nebo září. Ani neví, kam je vezou. Ale nápisy na všech stanicích jsou v ruštině.

Dny plynuly jeden za druhým. Vagonem se plížily nemoci. Úporný kašel z žen vysával poslední energii, která v nich ještě zůstala. Rozhovory byly vzácnější a kratší. Na posledních několika zastávkách se mužům nákladu zželelo a svlékli své – jak říkali – *kalšony*. Ještě teplé, velké podvlékačky si Cilka a Josja natáhly na nohy pokryté husí kůží a chabým gestem poděkovaly.

Po třech dnech od poslední zastávky vlak se skřípěním zastavil a těžké dveře se odsunuly. Před nimi se otevřela rozlehlá, neobydlená pustina, jen hlína s trochou žlutozelené trávy.

Tentokrát je nevíkali pouze jeden nebo dva strážníci. Po celé délce vlaku hlídkovaly desítky mužů v uniformách s puškami připravenými ke střelbě.

„*Na vychod!*“ řvali. *Vystupovat!*

Ženy se ztěžka zvedaly, některé padaly, nohy je už nedokázaly unést. Strážníci pořád křičeli.

Poprvé za několik týdnů se Cilka a Josja dostaly ven a přidaly se k ostatním. Dvě starší ženy, které sotva stály, podpíraly za loket. Nikdo jim nemusel říkat, co mají udělat. Před nimi se formoval zástup

a samy pochopily, kterým směrem se mají otočit. V dálce, na široké rovné pláni byly vidět nějaké hrubé stavby. Další tábor obklopený nicotou, pomyslela si Cilka. Ale obloha tu byla úplně jiná, neuvěřitelně šedomodrá, nekonečná. Proud těl je začal unášet a vlekl je ke vzdáleným budovám. Cilka se pokoušela počítat vagony. Některé vyvrhovaly muže, některé ženy a děti. Lidi všeho věku, nemocné, zdravé, ale všechny vystrašené. Někdo byl ve vlaku od začátku, jiní tam přibyli cestou.

Když si Cilka vzpomněla, jak se řadili před vstupem *tam*, jako by se pro ni zastavil čas. Ta řada vedla k přežívání, které nemělo žádné konečné datum. Tentokrát to datum zná. Snad se jej dočká. Patnáct let. Bude práce snesitelnější, když ví, kdy skončí? A dá se tomu datu vůbec věřit?

Zanedlouho Cilka stála před mohutnou ženou v tlusté khaki uniformě. Cilčino oblečení bylo do tohoto počasí příliš tenké. Jsou určitě někde daleko na severu, skoro necítila ruce ani nohy.

„*Imja, familija*,“ vyštěkla ta žena na Cilku a probírala přitom seznam. *Jméno, příjmení*.

„Cecílie Kleinová.“

Když si žena odškrtla její jméno, Cilka pokračovala v zástupu do velkého betonového bunkru. Okamžitě se podívala ke stropu ke zrádným sprchám. Voda, nebo plyn? Ulevilo se jí, že nevidí nic strašlivého. Musela se přidržet Josji, aby se uklidnila.

„Jsi v pořádku?“ zeptala se Josja.

„Ano, ano, nic mi není. Myslela jsem, že jdeme do sprch.“

„Ráda bych se osprchovala, potřebujeme to.“

Cilka se pousmála. Nemělo smysl vysvětlovat, čeho se bála. Při pohledu na zmatené tváře kolem sebe jí došlo, že jen málokdo něco takového zažil. Pouze ti, kteří přežili *tam* nebo v jiných táborech, si uměli představit, co je může potkat.

Když se místnost zaplnila, vstoupilo několik mužů, strážných.
„Svléknout. Hned.“

Ženy se tázavě rozhlížely. Ozval se šepot v několika jazycích a potom několik žen začalo pomalu odkládat oblečení.

Cilka zašeptala Josje: „Musíš se svléknout.“

„Ne, Cilko, před muži to nejde, já nemůžu.“

Ukázalo se, že Josje ve věznici oholili jenom hlavu, že neprošla celým utrpením. Cilka ale věděla, že jim z těla oholí všechny chlupy.

„Poslechni mě. Udělej, co řekli.“

Cilka začala Josje rozepínat knoflíky na šatech. Josja ji odstrčila a zmateně se rozhlížela kolem sebe, po jiných ženách v různých fázích svlékání. Nahé ženy si držely jednu ruku před klínem a druhou přes prsa. Josja se začala zvolna vysvlékat.

„Dělej,“ řekla Cilka. „Sundej šaty a nech je na zemi.“

Cilka se podívala na muže u dveří, vykřikující rozkazy. Ušklíbalí se, šťouchali do sebe. Znechutilo ji to. Pohlédla na hromadu šatů u svých nohou. Věděla, že je už nikdy neuvidí.

Muži u dveří se rozestoupili. Vešli další čtyři strážní, každý vlekl tlustou hadici. Pod proudem ledové vody do sebe začaly ženy narážet, křičely, ječely, padaly, choulily se před silou vody. Místnost ovládl nesnesitelný pach chlóru a křik vystřídal hekání a kašel.

Cilku hodil proud vody na popraskanou kachlíkovou stěnu. Když sjížděla k zemi, seděla si ruku. Sledovala, jak se strážní sadisticky zaměřili na starší, křehkou ženu, která se vzpurně snažila zůstat na nohou. Soutěžili, kdo ji srazí. Cilka se schoulila do klubíčka a vydržela tak, dokud rozesmátí strážní vodu nezastavili a neodešli.

* * *

Když se ženy posbíraly a šouraly se ke dveřím, některé cestou popadly promočené části oděvů, aby se zakryly. Vyšly z budovy a tam

dostaly tenký šedý ručník, aby si jej ovinuly kolem těla. Bosy došly po studené šterkové zemi do nedaleké betonové budovy, úplně stejné, jako byla ta, kterou právě opustily.

Cilka před sebou zahlédla Josju a dohnala ji.

„Teď nám dají nové oblečení?“ zeptala se Josja.

Cilka pohlédla na Josjinu ustaranou, zoufalou tvář. Nic horšího už snad nepřijde, říkala si. Snad ji na chvílku dokáže trochu povzbudit.

„Doufám, i když šedá mi moc nesluší.“ Cilku potěšilo, když se Josja tiše uchichtla.

Hrubě je sestrkali do čtyř řad. Při čekání byly z nitra budovy slyšet odmítavé výkřiky. Několik žen to vystrašilo natolik, že vystoupily z řady. Staly se tak lovnou zvěří pro dozorce. Jejich výstřely ženy minuly, ale zahnal je zpět do řady. Trocha zábavy.

Cilka cítila, jak se Josja vedle ní chvěje.

Společně vešly do budovy a tam spatřily, co se děje s ženami před nimi. U čtyř židlí stáli čtyři muži. Opodál postávalo několik silných, urostlých žen, také v khaki uniformách.

Cilka sledovala ženu před sebou. Přistoupila k židli, na kterou ji přinutili sednout. Strážný ji chytil za vlasy a těsně u hlavy je ustříhl velkými nůžkami. Vzápětí nůžky odložil, vzal do ruky břitvu a přešel jí ženě po hlavě. Po tvářích a po zádech jí tekla krev. Jednu z žen trhnutím zvedli ze židle, otočili a přiměli ji položit nohu na židli. Josja a Cilka přihlížely, jak ji jeden z mužů, bez jakýchkoli emocí či zájmu, holí pohlaví. Když zvedl hlavu, což znamenalo, že skončil, dozorkyně ženu postrčila a pokynula Josje, aby přistoupila k židli.

Cilka přeskočila do sousední fronty, aby přišla také na řadu. Ale spon při tomto ponížení bude vedle Josji. Tohle už zažila. Společně došly k židlím. Bez poroučení usedly. Cilka, jak to jen šlo, hleděla

na Josju, mlčky s ní soucítily a srdce ji bolelo, když viděla, jak bezmocné Josje tečou po tvářích slzy. Něco tak brutálního očividně zažila poprvé.

Když jim oholili hlavy, Josja vstávala příliš pomalu. Dozorkyně ji škubnutím zvedla a při tom jí vrazila facku. Cilka položila chodidlo na židli a podívala se na muže před sebou. Její pohled se setkal se slabým, bezzubým úšklebkem a Cilce bylo jasné, že udělala chybu.

Když později obě dívky odcházely zahalené jen šedým ručníkem, Cilce po stehnech tekla krev. Byla potrestána za svou opovržlivost. Josja začala zvracet. Dávila se, dostala však ze sebe jen řídkou, hořkou tekutinu.

Vydaly se dlouhou chodbou za ostatními.

„Co bude teď?“ vzlykala Josja.

„Já nevím. Ale ať to bude cokoli, nehádej se, nevzpírej se jim. Snaž se být neviditelná a dělej, co ti nařídí.“

„Tohle mi radíš? Brát všechno tak, jak to přijde?“ rozkřikla se, pocit hanby byl vystřídán vztekem.

„Josjo, já už to znám, věř mi,“ vzdychla Cilka. Cítila ale také úlevu z toho, že Josja projevila sílu a vzdorovitost. Tuhle energii tu bude rozhodně potřebovat.

„Má to něco společného s tím číslem, co máš na ruce?“ zeptala se Josja.

Cilka pohlédla na levou ruku, kterou si přidržovala ručník. Tetování bylo dobře vidět.

„Ano, ale už se mě na to nikdy neptej.“

„Jak chceš,“ řekla Josja. „Věřím ti. Aspoň na nás teď nikdo neřve, takže to snad nebude tak zlé, co?“

„Doufám, že nám dají něco teplého na sebe. Jsem úplně zmrzlá. Necítím nohy,“ snažila se Cilka trochu odlehčit situaci.

Když došly k místnosti na konci chodby, uviděly na zemi hromady odhozených ručníků. Opodál zase stály strážné s nezúčastněným výrazem ve tváři. Z místnosti byly slyšet mužské hlasy.

„*Ty majo,*“ *jsi moje*, zaslechla Cilka volání strážného na jednu ženu, stojící před nimi ve frontě. Starší žena těsně za ní ztěžka vykročila vpřed. Cilka a Josja čekaly, až je zavolají.

„Hod' sebou, babo,“ křikla strážná na ženu. Cilce se rozbušilo srdce. Co se to děje?

„Tak co, Borisi, na co pořád čekáš?“

„Čekám, až ji uvidím.“

Žena před Cilkou se soucitně otočila na mladší dívky a zašepkala: „Ti hajzlové si vybírají holky na šoustání.“ Prohlédla si Cilku i Josju. „Vy dvě tady problémy mít nebudete.“

„Co myslí tím, že si nás vyberou?“ zeptala se Josja.

Cilka nevěřícně zakroutila hlavou. Stane se to znovu?

Otočila se k Josje a zahleděla se jí do očí. „Poslouchej mě, Josjo. Jestli si tě některý vybere, jdi s ním.“

„Proč? A co bude chtít?“

„Jen tvoje tělo.“

Chtěla Josje vysvětlit, že ten muž bude moci získat pouze její tělo, jinak nic. Její mysl, její srdce, její duši nikdy neovládne.

„Ne, ne, ještě nikdy jsem s klukem nebyla! Nenuť mě, to bych radši umřela.“

„Neumírej, musíš žít. Musíme žít. Slyšíš mě? Rozumíš tomu?“

„Ne, nerozumím. Nic jsem neudělala. Nepatřím sem.“

„Většina z nás sem nepatří, ale jsme tu. Když si tě některý vybere, abys byla jen jeho majetkem, ostatní tě nechají být. Už to chápeš?“

Josja se zatvářila zmateně. „Asi ano. Tobě se to už stalo, že?“

„Zvedni hlavu a netvař se vyděšeně.“

„Před chvílí jsi mi říkala, že mám být neviditelná.“

„To bylo předtím, teď je teď. Tady se všechno rychle mění.“

Cilka zvedla oči a zadívala se na muže stojící před ní.

Březinka, administrativní blok 1942

Cilka sedí vedle Gity, obě svědomitě pracují, tu a tam na sebe pohlédnou a letmo se usmějí. Cilku vytáhli z řady při selekci a poslali ji na tuhle práci, ne do Kanady. Je ráda, že je tu s ní i Gita. Doufá jen, že se jí podaří nějak dostat do tepla i Magdu. Gita má pořád nakrátko ostříhané vlasy, ale Cilce bylo z nějakého důvodu dovoleno nechat si je narůst. Splývají jí na krk a přes uši.

Cilka nevidí, že se k ní blíží dva esesáci. Bez varování ji popadnou za paže a prudce postaví. Když ji vlečou pryč, úpěnlivě se dívá na Gitu. Pokaždé, když je něco rozdělí, nevědí, zda se nevidí naposledy. Ke Gitě přistupuje dozorkyně a dlaní ji prudce uhodí do hlavy.

Když Cilku vlečou ven a přes ženský tábor, vzpírá se, na dva muže však nestačí. Tábor je tichý, všechny ženy odešly na práci. Míjejí baráky, kde ženy přespávají, až dojdou k dalšímu, úplně stejnému. Je však obehnaný cihlovou zdí. Cilka cítí, jak se jí zvedá žaludek. Slyšela, že odsud odcházejí ženy na smrt.

„Ne... Prosím...“ říká. „Co se děje?“

Na prašné cestě před barákem stojí nablýskané auto. Esesáci otvírají branku a vstupují na dvorek. Jeden z nich silně zabuší na dveře budovy vlevo. Když se dveře otevřou, hodí Cilku dovnitř a zabouchnou za ní. Cilka leží na hrubé, špinavé podlaze a před ní, u řady prázdných paland sbitých z nehoblovaných prken, stojí muž, kterého viděla už při selekci. Vysoký důstojník SS Schwarzhuber.

Je to impozantní muž a v táboře se ukazuje jen zřídka. Vycházkovou hůlkou poklepává do holínky. Jeho nezúčastněný pohled směřuje někam nad Cilčinu hlavu. Cilka couvá ke dveřím a sahá po klice. Hůl

náhle zasviští vzduchem a švihne Cilku přes ruku. Ta vykřikne bolesti a sveze se na podlahu.

Schwarzhuber se blíží s napřaženou holí. Stojí nad ní jako obr. Upřeně na ni hledí a těžce dýchá.

„Tohle bude tvůj nový domov,“ říká. „Vstaň.“

Zvedá ji na nohy.

„Pojď se mnou.“

Vede ji za stěnu, kde je pokojík s jednou dřevěnou postelí a matrací.

„Víš, že každý blok má svého velitele, že?“ říká.

„Ano,“ odpovídá Cilka.

„Tak ty budeš velitelka bloku 25.“

Cilka nedokáže odpovědět, nedokáže se nadechnout. Jak by mohla – jak by někdo mohl – být velitelkou tohoto bloku? Je to blok, kde ženy tráví poslední hodiny, než je pošlou do plynové komory. A uvidí ještě někdy Gitu a Magdu? Je to nejděsivější okamžik v jejím životě.

„Máš velké štěstí,“ říká Schwarzhuber.

Sundává si čepici a hází ji přes celou místnost. Holí v druhé ruce si přitom pořád pošvihává do holínky. Při každém úderu sebou Cilka trhne, čeká ránu. Schwarzhuber jí hůlkou zvedá košili. Aha, říká si Cilka. Tak proto. Roztřesenýma rukama si rozepíná horní dva knoflíčky. Schwarzhuber ji strká hůlku pod bradu, aby jí při tom viděl do tváře.

Schwarzhuber rozpažuje a Cilka toto gesto chápe jako výzvu „svlékni mě“. Přistupuje k němu, stále na délku paží, a začíná postupně rozepínat řadu knoflíků na jeho košili. Rána do zad jí říká, aby si pospíšila. Aby ho mohla svléknout, musí Schwarzhuber hůl odložit. Pak Cilce bere košili z ruky a hází ji za čepici. Nátělník si svléká sám. Cilka mu pomalu začíná rozepínat opasek a knoflíky pod ním. Pak si kleká a stahuje mu holínky.

Při té druhé ztrácí rovnováhu. Schwarzhuber do ní prudce strká a sráží ji na postel. Rozkročmo nad ní stojí. Když jí roztrhne košili, Cilka se pokouší zakrýt. Vzápětí cítí na tváři hřbet jeho ruky. Zavírá oči a poddává se nevyhnutelnému.

* * *

„To jsou důvěrníci,“ zašeptala dozorkyně s cigaretou zastrčenou mezi zuby.

Její hlas vrátil Cilku do přítomnosti.

„Cože?“

„Ti muži, před kterými projdete. Jsou to důvěrníci, vězni, kteří mají v táboře vyšší postavení.“

„Aha, takže ne vojáci.“

„Ne, vězni jako vy, jsou tu už dlouho a se správci dělají kvalifikované práce. Ale jsou mezi nimi i zločinci. Ti mají vlastní mocenský systém.“

Cilka rozuměla. Hierarchie, staří a noví.

Vstoupila do místnosti, Josja za ní. Obě byly nahé, chvěly se zimou. Sledovaly je desítky očí.

Muž první v řadě vpravo vykročil a Cilka se na něj podívala, jejich pohledy se setkaly. Drze si ho změřila a usoudila, že to bude asi náčelník jakéhosi gangu. Nebyl o mnoho vyšší než ona, ale byl podsaditý. Očividně nehladověl. Odhadovala, že nebude o mnoho starší než ona, tak ke třiceti, možná něco přes. Zkoumala jeho tvář a sledovala, jak se chová, když si ji prohlíží. Jeho tvář ho však zradila. Smutné oči. Z nějakého důvodu se ho nebála.

„Konečně,“ vykřikl někdo z mužů.

„Nejvyšší čas, Borisi.“

Boris natáhl k Cilce ruku. Svou mu nenabídla, ale přikročila k němu. Pak se otočila a pobídla Josju, ať jde dál.

„Pojď sem, děvče,“ řekl muž, který po Josje házel chtivé pohledy. Vysoký, hrubý, ale shrbený. Neustále si olizoval rty, takže byly vidět jeho zažloutlé a vylámané zuby. Měl v sobě mnohem víc živočišné energie než Boris.

A Josja byla vybrána...

Cilka se podívala na muže, jenž se představil jako Boris.

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se.

„Cilka.“

„Tak teď jdi, vem si nějaké šaty, a až budu potřebovat, najdu si tě.“

Cilka pokračovala mezi uličkou mužů. Všichni se na ni usmívali, někteří komentovali její pleť, její tělo. Dohnala Josju a vzápětí se ocitly znovu venku. Pak je hnali do dalšího betonového bunkru.

Konečně jim hodili oblečení. Košili s utrhanými knoflíky, kalhoty z té nejhrubší látky, jaké se kdy Cilka dotkla, těžký kabát a čepici. Všechno šedé. Těžké boty po kolena o několik čísel větší. To se bude hodit, až si omotá nohy nějakými hadry. Alespoň ji ochrání před chladem.

Oblékly se a vyšly z bunkru. Cilka si zakryla oči před prudkým sluncem. Dívala se na tábor, připomínal jí město. Některé baráky určené k přespávání však nebyly tak přesně vyrovnané jako v Březince. Měly různou velikost i tvar. Za plotem byl vidět kopec a na něm se tyčilo jakési obrovské, jeřábu podobné zařízení. V plotu, jenž obepínal celý tábor, stály strážní věže, ne však tak děsivé jako ty, které znala z minulosti. Cilka si pozorně prohlédla nejvyšší část plotu. Nikde neviděla izolátory – to by znamenalo, že v plotu je elektřina. Když se ale podívala za plot, na pustou, neobydlenou pláň táhnoucí se až k obzoru, pochopila, že elektrický plot není nutný. Venku by stejně nikdo nepřežil.

V zástupu se těžce, jedna za druhou, vlekly k barákům, které se měly stát jejich domovem. Nevěděly, kdo je vede ani kam

jdou. Tu se k nim přikradla žena s širokou, větrem ošlehanou tvář. Slunce se sice pokoušelo svítit, ale do holé kůže bodal ledový vítr. Byly tak daleko na severu, že i na konci léta tu na zemi leželi sněh. Ta žena na sobě měla několik kabátů a odolné boty. Čepici si stáhla a uvázala pod bradou. Posměšně pošilhávala po Cilce a Josje.

„Vy máte ale štěstí! Slyšela jsem, že máte muže, budou vás chránit.“

Cilka sklonila hlavu, neměla chuť se s ní pouštět do hovoru. Nevšimla si ale nastražené nohy. Zakopla a s rukama v kapsách padla na obličej.

Josja se sehnula, aby jí pomohla vstát, dostala však ránu do zad a upadla také. Obě dívky ležely vedle sebe na vlhké, ledové zemi.

„Koukám, že se se mnou nechcete moc bavit. Tak vstávejte.“

Cilka se zvedla první. Josja zůstala ležet na zemi, ale nakonec přijala Cilčinu ruku a s její pomocí vstala.

Cilka se opatrně rozhlédla. Mezi stovkami stejně oblečených žen s oholenými hlavami a tvářemi zabořenými do límců nedokázala najít žádnou z těch, které s nimi jely ve vagonu.

Když vstupovaly do baráku, přepočítávala je jakási nevrlá žena. Cilka si myslela, že je to strážná, neměla však uniformu, a když ji Cilka mýjela, všimla si, že žena má na kabátu a na čepici našité číslo. Asi to bude velitelka baráku, pomyslela si.

Jednu stěnu uvnitř baráku lemovala řada kavalců a uprostřed stála kamna, z nichž vycházelo cosi jako teplo. Ženy před Cilkou a Josjou se k nim rozběhly, strkaly se, přetlačovaly a natahovaly ke kamnům ruce.

„Jsem vaše brigádýrka, patříte pode mne,“ řekla velitelka. „Jmenuji se Antonina Karpovna. An-to-ni-na Kar-pov-na,“ zopakovala pomalu a ukazovala při tom na sebe, aby všechny pochopily, co